Atomen 2023

Folkuniversitetets anvisningar och riktlinjer för statsbidragsberättigat folkbildningsarbete

Lärande är grunden i all verksamhet

Folkuniversitetet

Innehåll

1. Om folkbildningen och Folkuniversitetet 3
   - Statens mål och fyra syften 3
   - Bidragsgivare, Folkbildningsrådet och Studieförbunden 4
   - Folkuniversitetets idé, pedagogik och verksamhet 5
   - Ansvarsnivåer inom Folkuniversitetet 5
2. Övergripande villkor och riktlinjer 8
   - Anordnarskap 8
   - Grundläggande cirkelledarutbildning 10
   - Avgränsningar 10
   - Rapportering för statsbidrag och statistik 11
   - Korrekt rapporterad närvaro 13
3. Villkor för de olika verksamhetsformerna 16
   - Studiecirkel, villkor 16
   - Studiecirkel på distans, villkor 16
   - Annan folkbildningsverksamhet, villkor 17
   - Kulturprogram, villkor 17
   - Planmässiga studier 18
   - Studiematerial 19
4. Särskilda krav för Studieservice 20
5. Uppföljning och kontroll 22
   - Systematiskt kvalitetsarbete 22
6. Nyheter i Atomen 2022 24
7. Förteckning över bilagor 25

Gäller från och med den 1 januari 2023
Fastställd av generalsekreteraren den 29 december 2022 på uppdrag av förbundsstyrelsen

1. Om folkbildningen och Folkuniversitetet

Atomen 2023 beskriver inledningsvis hur folkbildningsverksamheten styrs och finansieras på en mer övergripande nivå. Den redogör därefter för våra intentioner och det regelverk som ska följas inom Folkuniversitetet. Atomen 2023 belyser slutligen även hur rapportering, uppföljning och kvalitetssäkring ska göras.

Statens mål och fyra syften

I regeringens proposition 2013/14:172 »Allas kunskap – allas bildning« formulerades för första gången ett särskilt mål för folkbildningspolitiken. »Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället.«

De fyra syften som är grundläggande skäl för statens stöd, framgår av Förordning 2015:218 om statsbidrag till folkbildningen.

Demokratisyftet
att stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin.

Påverkans- och mångfaldssyftet
att bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Utbildnings- och bildningssyftet
att bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället.

Kultursyftet
att bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Utgångspunkter för statens stöd till folkbildningen

Folkbildningsverksamheten kännetecknas av att den är fri och frivillig. Verksamheten ska utgå ifrån deltagarnas behov och erfarenheter.

Folkbildningens pedagogik bygger på att deltagarna ges stort inflytande över uppläggning och innehåll i den aktivitet de deltar i.

Studiecirkelverksamhet med gemensamma planmässigt bedrivna studier ska utgöra basen för verksamheten.

Den samlade folkbildningen ska vara riksomfattande och finnas i alla kommuner. Studieförbundets särart och profil ska genomsyra verksamheten.

»Allas kunskap – Allas bildning«
I regeringens folkbildningsproposition från 2013, »Allas kunskap – Allas bildning«, sägs bland annat om folkbildningen att:

- den ska vara tillgänglig för alla
- den sker tillsammans med andra
- kunskap och bildning stärker människan
- den bidrar till individens personliga utveckling
- den har ett demokratiskt värde.

Studieförbundens roll som kulturbärare beskrivs med att de ska agera som lokala och regionala arenor där deltagarna inte bara konsumerar kultur utan också skapar kultur.

Genom folkbildning stärks individerna i partnerskapet mellan ideell, offentlig och privat sektor. Folkbildningen genomför på många håll ett gediget mångfaldsarbete. Statistiken visar dock att en större bredd när det gäller deltagare skulle kunna nås.

»Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati där individens möjligheter till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras. Principerna om demokrati och mänskliga rättigheter, såsom de fastslagits i våra grundlagar, utgör samhällets grundläggande värdegrund.

Utifrån dessa principer kan ett socialt sammanhållet samhälle skapas i vilket individerna kan enas om och acceptera fattade beslut samt ta ansvar för det gemensamma samhällets utveckling. Folkbildningen har en viktig roll i denna utveckling.«[1]

1. Citerat ur proposition 2013/14:172

Så ska vi uppfylla statens fyra syften

I Statsbidrag 2023, Villkor och fördelning, se bilaga 1, som Folkbildningsrådet har fastställt tydliggörs under rubriken »Verksamhetens inriktning« de områden som betonas i det folkbildningspolitiska målet och statens syfte med stödet till folkbildningen.

Studieförbunden ska arbeta för att

- verksamheten ska ha den inriktning som anges i statens syfte
- erbjuda verksamhet i hela landet
- nå nya deltagare (ska tolkas som att de ej deltagit de tre senaste åren)
- nå deltagare som är korttidsutbildade, deltagare som är utrikes födda respektive deltagare med funktionsnedsättning
- motverka alla former av diskriminering
- integrera jämställdhetsperspektivet i folkbildningsverksamheten
- erbjuda en verksamhet som är tillgänglig för alla, oavsett behov av särskilt stöd i studiesituationen.

Att »arbeta för« enligt ovan innebär att det ska finnas en beslutad plan som beskriver en styrkedja, med mål, åtgärder för att nå målen, förväntade resultat och planerad uppföljning. (Se bilaga 1, Fbr Villkor, 4.1 Verksamhetens inriktning not 9.)

Nationella Folkbildningsgruppen har i uppdrag att arbeta fram förslag till Rektors AU för de övergripande planer som beskriver styrkedjan i respektive del.

Bidragsgivare, Folkbildningsrådet och Studieförbunden

Statsbidrag

Staten bidrar årligen med cirka 1,8 miljarder till de tio studieförbunden. Staten bidrar i motsvarande omfattning till landets folkhögskolor som är en del av folkbildningen. Folkuniversitetet tilldelades ca 110 miljoner kr i statsbidrag till folkbildningen under 2022.

Regionbidrag

Regionernas stöd till studieförbunden syftar till att stödja en regional verksamhet. Det innebär ofta att verksamheten ska omfatta ett visst antal kommuner. Stödet kan till exempel avse att täcka kostnader för utbildning av ledare, organisationer, funktionärer och förtroendevalda och verksamhet som kulturprogram, kulturgruppsverksamhet och amatörstöd. Landstingens och regionernas bidrag till studieförbunden uppgick 2019 till 296 miljoner kr.

Kommunbidrag

Kommunbidragen är ett stöd till studieförbundens verksamhet i kommunen.

Kommunernas bidrag till studieförbunden fortsätter minska och allt fler kommuner tar helt bort eller styr vad bidraget till folkbildningen kan användas till. Det sammanlagda kommunala bidraget uppgick under 2019 till 325 miljoner kr.

Folkbildningens former kan ibland komma i konflikt med en önskan från kommunen om att studieförbunden ska svara för en viss verksamhet. Vi kan då behöva påminna om folkbildningens kännetecken och om skillnaden mellan en fri och frivillig folkbildningsverksamhet och verksamhet som sker på uppdrag av en kommun.

Folkbildningsrådet

Folkbildningsrådet, Fbr, fattar beslut om, och fördelar statsbidraget till studieförbund och folkhögskolor. De fastställer villkor, kriterier och modell för fördelning av statsbidraget.

Fbr har också ansvar för uppföljningen av statsbidraget och att utvärdera om statens fyra syften med bidraget till folkbildningen uppfylls.

Studieförbunden i samverkan

Studieförbunden i samverkan, i dagligt tal Studieförbunden, är de tio studieförbundens bransch- och intresseorganisation. Studieförbundens Etikgrupp arbetar bland annat med gemensamma överenskommelser. Respektive förbundsstyrelse beslutar om införande av sådana i verksamheten.

De tio studieförbunden

ABF, Bilda, Folkuniversitetet, Ibn Rushd, Kulturens bildningsverksamhet, Medborgarskolan, NBV, Sensus, Studiefrämjandet, Vuxenskolan.

Folkuniversitetets idé, pedagogik och verksamhet

Folkuniversitetets idé är att kunskap och skapande ger människor förutsättningar för ett rikare liv. Vårt omfattande kursutbud vänder sig till en bred allmänhet. Vi utgår från ett vetenskapligt förhållningssätt och belyser ämnena så allsidigt som möjligt.

Folkuniversitetet tillkom på initiativ av studenter och lärare vid universiteten. Idag består Folkuniversitetet av fem fristående stiftelser med säte i Lund, Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå vilka bedriver verksamhet i stort sett i hela landet.

Huvudmän för stiftelserna är universiteten och studentkårerna på respektive ort samt Folkuniversitetsföreningen. Vi är fristående från politiska, religiösa, kommersiella och fackliga intressen. Vi behöver därför inte ta hänsyn till särintressen när vi utvecklar kurser, föreläsningar och seminarier.

Folkbildningstanken, som är alla människors livslånga rätt att fritt söka efter kunskap, genomsyrar vår pedagogik, organisation och våra värderingar.

Vi hävdar att kunskap inte bara ger färdigheter och ökad förståelse av världen, utan också skapar förutsättningar för engagemang, delaktighet och tolerans. Vi stöder och uppmuntrar allas fria sökande efter kunskap och bildning under hela livet.

Ta vara på mångfaldens möjligheter

Varje deltagare bär med sig erfarenheter och kunskaper som kan vara av värde för de andra. Samtalet och utbytet deltagarna emellan blir därmed en del av bildningsprocessen.

Vår bredd är vår styrka

Folkuniversitetet arbetar med många olika utbildningsformer och är verksamma i stora delar av utbildningssystemet. Vår strävan är att vid var tidpunkt fylla människors och samhällets behov av bildning och utbildning.

Vi måste samtidigt vara noga med att uppmärksamma skiljelinjen mellan den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten och annan verksamhet hos oss.

Folkuniversitetets etiska förhållningssätt

Planering och genomförande av Folkuniversitetets verksamhet ska vägledas av begreppen etik, moral och kvalitet. Dessa begrepp hänger ihop och ska genomsyra vårt förhållningssätt till vår uppgift och vår omvärld. Begreppen får sin särskilda prägel av att vi är en offentligstödd organisation med idéburna mål där verksamhetens drivkraft är en annan än att generera ekonomisk vinst. Vi ska genomföra vår verksamhet med beaktande av gällande villkor och anvisningar.

Vid oklarheter eller tolkningssvårigheter ska vi utgå från de intentioner som kan ha motiverat villkoret/anvisningen och handla i enlighet med dem. Vi ska i olika bedömningsfrågor träffa egna välgrundade beslut och undvika att anföra andra studieförbunds eller anordnares beslut som grund för egna ställningstaganden. Vi ska uppträda på ett korrekt sätt i förhållande till bidragsgivare och andra aktörer inom våra arbetsområden.

Vi ska aktivt delta i gemensamma ansträngningar att säkerställa och utveckla kvaliteten i vårt offentligstödda arbete. Vi ska konsekvent följa de rekommendationer och överenskommelser som träffas inom ramen för Studieförbunden eller som Folkuniversitetet på annat sätt träffar med övriga studieförbund. Avvikelser från enskilda regler/anvisningar kan undantagsvis förekomma men ska då alltid vara väl motiverade och dokumenterade samt godkända av respektive stiftelserektor eller av generalsekreteraren.

Det är vår, mycket rimliga, motprestation med anledning av att vi tilldelas ett så stort belopp av skattebetalarnas pengar.

Ansvarsnivåer inom Folkuniversitetet

Folkuniversitetet bestämmer liksom övriga studieförbund inom formellt mycket vida ramar över den verksamhet vi anordnar med stöd av statsbidrag. Vi styrs i princip inte av bidragsgivarna vad gäller val av innehåll, målgrupper, arbetsformer, tid och plats för våra aktiviteter. Staten visar en betydande tilltro till studieförbundens förmåga att självständigt forma sin verksamhet.

Med detta följer ett stort ansvar som ytterst gäller medborgarnas rätt att veta att skattemedel används i överensstämmelse med riksdagens beslut. Vi måste själva kontinuerligt ta ställning till om verksamhet, som rapporteras som underlag för statsbidrag, ligger i linje med av riksdagen beslutade syften med bidraget.

För att på ett tillförlitligt sätt klara denna gränsdragning krävs förutom kriterier för statsbidragets användning även rutiner för regelbunden granskning och kontroll av verksamheten.

Förbundsstyrelsens ansvar

Folkuniversitetets förbundsstyrelse har som mottagare av statsbidraget det yttersta ansvaret för att all verksamhet som rapporteras som underlag för statsbidrag uppfyller Folkbildningsrådets villkor och kriterier för bidraget samt att den står i god överensstämmelse med statens intentioner. Det betyder att förbundsstyrelsen ansvarar för att förbundet utfärdar anvisningar, har rutiner för internkontroll och i övrigt fullgör de åligganden som följer av att förbundet är mottagare av statsbidrag.

Generalsekreteraren och förbundskansliet förbereder förbundsstyrelsens beslut avseende den interna statsbidragsfördelningen och övriga ärenden som rör den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten och svarar i övrigt för de löpande besluten och åtgärderna. Förbundsstyrelsen äger också varumärket Folkuniversitetet. Av det följer att förbundsstyrelsen har ett övergripande ansvar för verksamhetens inriktning och innehåll.

Stiftelsestyrelsens ansvar

Stiftelsestyrelserna ansvarar inom respektive region för de åligganden som följer av att stiftelserna inom Folkuniversitetet är lokala anordnare av folkbildningsverksamheten. Stiftelserektor är inom regionen operativt ansvarig för verksamhetens genomförande. Rektor och regionkansliet förbereder inom respektive stiftelsestyrelse beslut i ärenden som rör den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten samt svarar i övrigt på styrelsens vägnar för löpande beslut och åtgärder.

Som lokal anordnare finns ett särskilt ansvar för stiftelsen att svara för att ändamålsenliga rutiner finns för planering, kontroll och rapportering av genomförd verksamhet. Rektor ska utfärda beslutsordning/delegationsordning för stiftelsen. Av den ska framgå vilka befattningshavare som bär ansvaret för att folkbildningsverksamheten följer gällande regelsystem.

Ansvarsfördelningen inom Folkuniversitetet förutsätter:

- att befattningshavaren som enligt delegationsordningen bär ansvaret för att folkbildningsverksamheten uppfyller kraven, är medveten om detta och har fått adekvat utbildning för uppgiften
- att, i det fall det råder tvekan om en aktivitet fyller de olika krav som finns, ska frågan underställas rektor eller den funktion rektor utsett att för sin räkning fatta beslut för stiftelsens räkning
- att, i det fall tvekan kvarstår, ska rektor tillse att frågan underställs generalsekreteraren eller den generalsekreteraren utsett att för sin räkning fatta beslut.

Föreligger delade meningar i frågor som rör genomförande och rapportering av statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet gäller stiftelserektors beslut före verksamhetsansvarigs och generalsekreterarens före rektors. Stiftelserektor ansvarar för att generalsekreteraren informeras om eventuella externa granskningar av folkbildningsverksamheten. Granskningarna kan ske på initiativ av till exempel kommun, region eller ske inom ramen för ett länsbildningsförbund.

Etikgruppen

På nationell nivå finns Etikgruppen till vilken varje stiftelse utser en ledamot. På uppdrag av förbundsstyrelsen, generalsekreteraren och folkbildningsansvarig arbetar gruppen aktivt med de kontroller av folkbildningsverksamheten som stipuleras av Folkbildningsrådet. Gruppen är också ett forum för tolkning och bedömning, erfarenhetsutbyte och lärande.

Generalsekreteraren leder, tillsammans med folkbildningsansvarig, gruppen och vid behov knyts fler medarbetare från förbundskansliet till den. Tolknings- och tillämpningsfrågor i stiftelserna kanaliseras med fördel genom respektive stiftelses ledamot i etikgruppen för bedömning av folkbildningsansvarig och eventuellt beslut av generalsekreteraren.

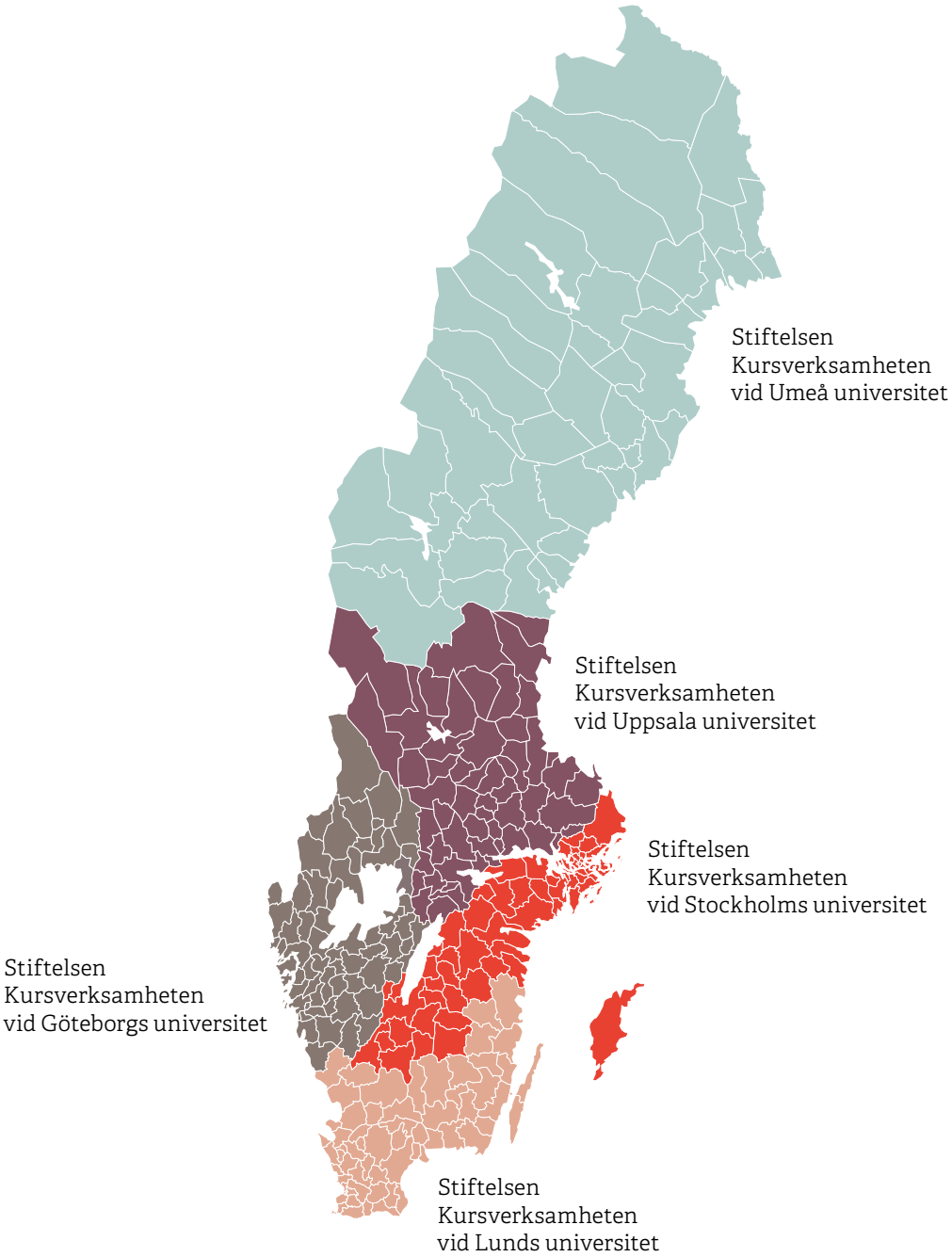

Fem stiftelser och ett förbundskansli

I korthet

Folkuniversitetet tillkom på initiativ av studenter och lärare vid universiteten. Idag består Folkuniversitetet av fem stiftelser med säte i Stockholm, Uppsala, Göteborg, Lund och Umeå. Folkuniversitetet har verksamhet i hela landet. Förbundskansliet finns i Stockholm.

2. Övergripande villkor och riktlinjer

Anordnarskap

Folkbildningsrådets villkor

Ansvaret för anordnarskapet innebär att studieförbunden ska säkerställa att varje folkbildningsarrangemang följer statsbidragsvillkoren. Anordnaransvaret kan inte överlåtas till annan part.

Studieförbundet kan genomföra sin verksamhet i samarbete med medlemsorganisationer och samverkansparter. Att studieförbundet stöder ledares och medlemmars kunskapsutveckling med folkbildningens metoder är en viktig del av studieförbundens profil och identitet. Statsbidraget får inte användas till ett allmänt verksamhets- eller organisationsstöd som kan användas av föreningar och organisationer till att finansiera den egentliga verksamheten.

Ersättning till samverkansparten får endast utgå för kostnader direkt förknippade med folkbildningsverksamheten, och vi får inte schablonmässigt förmedla ett bidrag till en samverkande organisation enbart baserat på omfattningen av verksamheten.

Studieförbundet ska

- bedriva en verksamhet där det tydligt framgår vid utlysande och genomförande att studieförbundet är anordnare
- säkerställa den pedagogiska kvaliteteten i verksamheten
- ansvara för planering, genomförande och uppföljning av folkbildningsverksamheten på arrangemangsnivå
- ha regelbunden kontakt med varje ledare.

Studieförbundsgemensamma överenskommelser

Studieförbunden i samverkan har fastställt gemensamma överenskommelser som reglerar förhållningssätt gällande anordnarskap, etik, kulturprogram och cirkelledarutbildning men som nu även innefattar överenskommelse för samarbeten med föreningar och andra samverkansparter samt överenskommelse om tillämpning av tillgänglighetsbidraget. Dokumentet gäller i sin helhet, se bilaga 2.

Folkuniversitetets anvisningar gällande anordnarskap

Folkuniversitetet har inte medlemsorganisationer men anordnar verksamhet i samverkan med föreningar och fria grupper inom studieservice. Oavsett om verksamhet genomförs i samarbete med Hem och Samhälle, Pensionärs-/Senioruniversitetet, en musikgrupp eller en förening så är Folkuniversitetet ansvarig anordnare.

Samverkande organisationer, enskilda grupper eller föreningar kan aldrig vara anordnare, i folkbildningsförordningens mening, av statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet.

I Folkbildningsrådets villkor står att statsbidraget inte får användas till ett allmänt verksamhets- eller organisationsstöd. Den folkbildning som vi anordnar tillsammans med sådana aktörer kan dock utgöra grund för vårt stöd.

Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att reguljär verksamhet som bedrivs på offentliga kulturinstitutioner såsom museum, bibliotek eller motsvarande inte kan utgöra underlag för rapportering av folkbildningsverksamhet.

I de fall när verksamheten blir omfattande krävs särskilt ansvar för att säkerställa anordnarskap, att kostnadsersättningar är tydligt kopplade till den bidragsberättigade folkbildningsverksamheten och att verksamheten är rimlig sett till Folkuniversitetets engagemang i form av exempelvis personella resurser.

Syftet med ett samarbete ska alltid klargöras innan en verksamhet startar. För att ett arrangemang ska vara statsbidragsberättigad folkbildning ska vi tillföra arrangemanget någonting mer än ekonomiskt stöd. Pedagogiskt stöd från Folkuniversitetet är vårt främsta redskap i vår strävan att anordna folkbildningsverksamhet med god kvalitet då vår roll i första hand är att bidra till kunskapsutveckling.

I den öppna programförda verksamheten leds arbetet av ämneskunniga cirkelledare som ofta har pedagogisk kompetens. Inom studieservice måste Folkuniversitetet, som ansvarig anordnare, vägleda, hjälpa och stimulera gruppen så att studiearbetet underlättas och cirkeldeltagarna uppnår sina uppsatta mål.

Krav om regelbundna kontakter med varje ledare

De regelbundna kontakter med varje ledare som Fbr:s villkor tog upp 2021 pekar på vikten av att förtydliga relationer inom studieservicesamarbeten och än mer angeläget då vi har verksamhet reglerad via överenskommelser eller avtal.

Vi ska etablera kontakt direkt med de ledare som finns i verksamheten och inte gå via en samordnande kontakt för en förening eller liknande. Kontakt med ledare kan ske i möten, i samband med ledarutbildning men också genom telefon, e-post och liknande och kan med fördel noteras i personnotering i fliken Övriga uppgifter i Gustav. Ett viktigt verktyg är det nya arbetssättet med metodplan och arbetsplan som tillsammans med kontroller av att närvaro förs löpande och att arbetsplan skrivs bidrar till att säkerställa relation till varje ledare.

Redovisa anordnarskap i dokumenterad form

Anvisning för dokumentation av anordnarskap

Här följer några anvisningar gällande anordnarskap och dokumentation.

Arkivering av dokumentation sker så som regionen beslutat om men ska vid granskning kunna uppvisas. Verksamhet som visar ett svagt anordnarskap kan leda till att verksamheten stryks.

Övergripande planering

Använd mallarna för överenskommelse respektive avtal för samarbeten som omfattar mer än 480 timmar eller 50 kulturprogram. För mindre omfattande verksamhet ska det finnas dokumentation från ett möte med ansvariga. Läs mer på sidan 20.

Information om kulturprogram

I villkoren från Fbr finns inget tydligt krav på att allt marknadsmaterial kopplat till ett kulturprogram ska arkiveras. Vi måste kunna visa att anordnarskapet är synliggjort för besökare i fysiska rum eller virtuella platser. Man kan visa att Folkuniversitetet är anordnare genom att vår logga finns på biljetter, affischer och liknande samt att anordnarskapet framgår av samarbetspartens webb när det finns en sådan. Avgörande är att deltagarna ska ha nåtts av informationen att Folkuniversitetet är anordnare. Villkoret är att det tydligt framgår vid utlysande och genomförande att det är Folkuniversitetet som är anordnare.

Rekrytering och bekräftelser, deltagare

Deltagare bör så långt möjligt anmäla sig direkt till Folkuniversitetet för att synliggöra att vi är anordnare.

Oavsett hur deltagare anmält sig ska bekräftelser och/eller kallelser från Gustav skickas ut till alla deltagare vid kursstart, minst en gång per termin. Deltagarna får därmed kännedom om att aktiviteten sker i samverkan med Folkuniversitetet samt att deltagandet är fritt och frivilligt.

Genomförande av verksamhet

Stiftelsernas kvalitetssäkringssystem ska innehålla en beskrivning som redogör för hur vi följer studieservicegrupper som genomför ett större antal studietimmar per vecka, per termin eller per år.

Förutom via närvarorapportering och uppföljning av arbetsplan är besök i verksamheten ett viktigt arbetssätt för att säkerställa att genomförandet skett på planerat sätt.

Rapportering

Närvarorapportering ska ske via signering i E-tjänsten och endast i undantagsfall via papperslista, för studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. Signering får endast ske av den person som står som ledare eller rapporteringsansvarig för arrangemanget. Vår slutrapportering bygger på att vi har full insyn i verksamheten och att vi genomfört kontroller.

Uppföljning

Uppföljning av kontakter med grupper och föreningar ska dokumenteras. Dokumentation ska visa om möte skett i samband med ett oanmält besök, om vi bjudit in till möte eller om vi blivit inbjudna.

Obligatorisk uppföljning med minst ett oanmält besök per år ska ske hos samverkansparter med mycket verksamhet, många deltagare och höga kostnadsersättningar.

Inom Folkuniversitetet tolkar vi det på följande sätt.

Mycket verksamhet: Mer än 2 500 studietimmar eller 300 kulturprogram

Många deltagare: Vi har valt att inte ha någon definition på detta mått.

Höga kostnadsersättningar: Ersättningar som överstiger 50 000 kr. När vi identifierat samarbetsparter med nivåer som överstiger de angivna i någon eller båda av de två måttsatta indikatorerna ska oanmälda besök genomföras och dokumenteras.

Grundläggande cirkelledarutbildning

I begreppet kompetens ligger bland annat att alla cirkelledare ska ha kunskap om Folkuniversitetet, om folkbildningens idé, särart och pedagogik.

Som anordnare av folkbildningsverksamhet har Folkuniversitetet ett pedagogiskt ansvar. Cirkelledarkompetensen är viktig för Folkuniversitetet. Det är ett krav att alla verksamma cirkelledare genomför och kodas för Grundläggande cirkelledarutbildning i Gustav innan slutrapportering görs.

Kriterier för godkännande av cirkelledare uttrycks i vårt pedagogiska ramprogram. Därtill kan regionala kriterier tillkomma.

Folkuniversitetets stiftelseledningar ansvarar ytterst för att cirkelledare och tjänstepersoner får utbildning om villkoren för statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet.

Stiftelsernas kvalitetssäkringssystem ska innehålla en beskrivning av rutiner för grundutbildning samt godkännande av cirkelledare.

Utbildning online

Vår webbaserade utbildning för cirkelledare fungerar även som introduktion för nya medarbetare inom administrationen.

Innehållet motsvarar den grundläggande cirkelledarutbildning som Studieförbunden i samverkan har enats om.

Utbildningen hittar du på vår webbplats på följande adress:
https://intro.folkuniversitetet.se

Cirkelledarens ålder

I Folkuniversitetet är vi restriktiva med att engagera cirkelledare yngre än 18 år. I vissa fall kan det finnas skäl till dispens, bland annat kan det ses som en utveckling för individen att fungera som ledare.

Eventuell dispens för cirkelledare yngre än 18 år kan ges av behörig i respektive stiftelse. Lägsta ålder bör vara 16 år.

Föräldrar ska informeras om engagemanget som cirkelledare när ledaren är yngre än 18 år och en vuxen kontaktperson ska utses i Folkuniversitetet.

Fysiska utbildningsträffar för cirkelledare

Den webbaserade cirkelledarutbildningen kan med fördel användas, men det är angeläget att fysiska utbildningsträffar med cirkelledare också genomförs.

Avgränsningar

Folkbildningsrådets bidragssystem förutsätter att studieförbundet tar ansvar för sin verksamhet. Nedanstående avgränsningar är inte de enda som studieförbund ska följa, utan studieförbundens egna riktlinjer och studieförbundsgemensamma överenskommelser samt lokala överenskommelser ska också efterlevas.

- Endast ledare som anställts eller arvoderats av studieförbundet enligt kollektivavtal får rapporteras som ledare för mer än 480 studietimmar per år i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet.
- Folkbildningsverksamhet som anordnas utanför Sverige ger inte rätt till statsbidrag.
- Som bidragsberättigade deltagare i folkbildningsverksamhet får endast personer folkbokförda i Sverige, personer med tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) i Sverige samt

medborgare i EU- och EFTA-länder räknas.

- Statsbidraget ska användas till studieförbundets kostnader för folkbildningsverksamheten.
- Statsbidraget får inte användas till verksamhet med kommersiellt syfte.
- Verksamhet som anordnas mot betalning på uppdrag av extern part, t.ex. efter anbuds förfarande, är inte statsbidragsberättigad.
- Reguljär föreningsverksamhet till exempel sammanträden, förenings- eller planeringsmöten och liknande kan inte rapporteras som underlag för statsbidrag.
- Verksamhet som en myndighet eller ett annat organ, vid sidan av Folkbildningsrådet, har finansieringsansvar för ger inte rätt till statsbidrag[2].
- Den verksamhet inom Folkuniversitetet som står under annan statlig tillsyn och/eller verksamhet där eleverna kan erhålla studiemedel betraktas inte som statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet.
- Anställda av uppdragsgivare inom offentlig verksamhet, t.ex. inom vården och socialtjänsten, kan inte på sin arbetstid vara ledare i statsbidragsberättigad verksamhet. Avgränsningen gäller inte ledare som arvoderas av sina egna föreningar eller cirkelledare som fakturerar från eget bolag.
- Att delta i folkbildningsverksamhet ska vara frivilligt. Därför kan inte gruppverksamhet där deltagares närvaro är kopplad till ekonomisk ersättning från det allmänna, till exempel socialtjänsten eller Försäkringskassan, rapporteras som underlag för statsbidrag.
- Studier som ingår i personalutbildning eller som är ett led i formella utbildningsprogram, t.ex. inom det ordinarie skolväsendet, ger inte rätt till statsbidrag.
- Deltagande i statsbidragsberättigad studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet syftar till lärande. Repetition, övning och tillämpning är vanliga metoder för lärande men när lärandet övergår i utövande kan verksamheten inte längre utgöra underlag för statsbidrag. Deltagarna ska genom gemensamma, planmässigt bedrivna studier hela tiden närma sig de mål som angetts i gruppens dokumenterade plan för genomförande.
- Verksamhet vars syfte är utövande av lek, spel och idrott ger inte rätt till statsbidrag.
- Verksamhet vars syfte är produktion ger inte rätt till statsbidrag.

Ett annat sätt att formulera de senare punkterna är att rapporterad verksamhet aldrig enbart kan omfatta: träning/färdighetsträning, övning, produktion/tillverkning eller social samvaro.

Rapportering för statsbidrag och statistik

För att åstadkomma en för studieförbunden gemensam statistik är alla anslutna till STUV-systemet för rapportering (Studieförbundens Verksamhetsredovisning). Rapporteringen i STUV utgör också i många delar underlag för fördelning av statsbidrag.

Folkuniversitetets förbundsstyrelse är ansvarig för att STUV-rapporten är korrekt.

Folkbildningsrådet ger årligen ut anvisningar om den rapportering som krävs av studieförbunden. Se bilaga, Variabelförteckningen.

I STUV rapporteras och sammanställs statistik över studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. Dessutom används STUV för rapportering av verksamhet som inte faller inom ramen för den statsbidragsberättigade folkbildningen.

I Folkuniversitetet är STUV–rapporteringen kopplad till vårt verksamhetsadministrativa system Gustav.

Folkbildningsrådet inhämtar i efterhand, med stöd av registrerade personnummer, uppgifter från SCB om andelen korttidsutbildade och utrikes födda deltagare.

2. För att verksamheten som studieförbund bedriver inom kommunala musikskolor, kulturskolor eller fritidsgårdar ska vara statsbidragsberättigad måste studieförbundet ha det totala ansvaret för pedagogik, ekonomi och administration vad gäller verksamheten, det får inte vara delat med kommunen.

Datum för STUV-körningar 2023

- *5 september (STUV-mäts)*
- *8 december (endast arrangemang)*
- *12 januari (nästa år, endast arrangemang)*
- *25 januari (SLUT-STUV nästa år)*
- ***OBS. Sista dag för slutrapportering av 2023 års verksamhet är den 12 januari 2024.***

Om datum infaller på en helgdag görs körningen närmaste arbetsdagen före.

Den statistik som genereras ur Gustav och STUV ger signaler t.ex. om volymmässiga svängningar som kan föranleda särskilda uppföljningsinsatser. Vi genomför också kontroller bland annat av dubbelrapporterade deltagare baserat på sådan verksamhet.

- Det är därför viktigt att verksamhet som genomförts under våren och sommaren slutrapporteras senast den 4 september 2023.

Verksamhet bör normalt sett slutrapporteras så snart den är genomförd. Rapportering av föregående årets verksamhet stänger helt 12 januari påföljande kalenderår.

Slutrapportering måste vara gjord angivna datum för att du ska vara säker på att den kommer med som bidragsunderlag.

Närvarolistor och kulturprogram, juridiska underlag för statsbidrag

Närvarorapportering från studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet samt kulturprogramrapporter innehåller uppgifter som ligger till grund för statsbidrag. Liksom närvarorapporten är kulturprogramrapporten ett juridiskt dokument och underlag för genomförd samhällsstödd verksamhet vid en eventuell granskning.

Närvarorapport och kulturprogramsrapport ska kunna visas upp vid en granskning eller kontroll. För att vara giltiga ska cirkelledaren (vikarie, rapporteringsansvarig) med sin signering intyga att rapporteringen överensstämmer med det som har skett under arrangemangets gång och är riktig.

Risken för att samma cirkel rapporteras till två studieförbund kan minskas genom att ledaren på en blankett intygar att verksamheten inte rapporteras till fler förbund. Det är viktigt att lokalt samarbeta med andra studieförbund för att undvika eventuell dubbelrapportering. Dubbelrapportering kontrolleras dessutom i särskild ordning via Studieförbunden i samverkan.

Slutrapportering av arrangemanget ska godkännas av en medarbetare som har behörighet till slutrapporteringen enligt regionens delegationsordning. För digitala närvarorapporter kan ansvarig godkänna rapporteringen genom att signera ett utdrag ur Gustav med uppgifter om slutrapporteringen innehållande arrnr, arrnamn, ev. samverkanspart, antal timmar, antal deltagare om inte den som rapporterat i Gustav har sådan behörighet. I det fåtal fall då rapportering sker på papperslista ska behörig godkänna närvarolistan eller kulturrapporten innan slutrapportering sker i Gustav. Denna signering intygar att arrangemanget kontrollerats och genomförts i enlighet med statsbidragsvillkoren.

Om uppgifter som finns på pappersnärvarolista korrigeras ska det signeras av den som granskat och korrigerat uppgifterna.

Kulturprogram dokumenteras genom en rapport som ska innehålla de uppgifter som redovisas i STUV-systemet för statsbidrag. Ansvarig och vid programmets genomförande närvarande företrädare för Folkuniversitetets lokalavdelning ska med sin signering intyga att uppgifterna är korrekta.

Krav på digital rapportering och signering

Enligt Folkbildningsrådets villkor för 2023 ska närvaro på en studiecirkelsammankomst dokumenteras genom en närvarolista som förs digitalt i anslutning till varje sammankomst. Även kulturprogram ska dokumenteras genom en kulturprogramsrapport som förs digitalt i anslutning till genomförandet. Närvarolistor och kulturprogramrapporter ska signeras med en e-legitimation som innehar kvalitetsmärket Svensk e-legitimation.

Signerandet är ett intygande av att de lämnade uppgifterna är korrekta. Signeringen kan inte överlåtas till någon som ej närvarat.

I det fall särskilda skäl föreligger kan signering göras med hjälp av SMS-kod. I särskilt motiverade situationer kan signering göras med namnteckning.

Studieförbundet ansvarar för att informationen i närvarolistan eller kulturprogramsrapporten tillsammans med ledarens signatur kan tillhandahållas vid begäran.

Korrekt rapporterad närvaro

Sammankomster i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet ska dokumenteras genom att närvaro noteras av cirkelledaren själv i anslutning till varje sammankomst, dock allra senast 30 dagar efter sammankomsten. Om inte detta efterlevs kan vi nödgas stänga av möjligheten att rapportera i efterhand.

Närvaro ska föras digitalt, via dator, smartphone eller surfplatta och endast i undantagsfall kan närvarolista på papper accepteras. En aktuell och uppdaterad manual hittar du via INFU, under Supportportalen.

Omgående efter avslutad cirkel ska ledare signera arrangemanget digitalt eller i undantagsfall skicka in undertecknad närvarolista till avdelningen. Närvarorapporteringen ska innehålla korrekta uppgifter om vilka som närvarat samt rätt datum och tid för varje träff. Cirkelledaren / vikarien intygar med sin digitala signering eller namnteckning riktigheten i uppgifterna.

Arrangemang med signerad digital närvarorapportering samt inom studieservice även arbetsplan och utvärdering är i likhet med närvarolista på papper att betrakta som ett juridiskt dokument och underlag för genomförd samhällsstödd verksamhet vid en eventuell granskning. Av information till cirkelledare ska detta tydligt framgå.

Man får inte i systemet godkänna, eller rapportera, verksamhet där man själv eller närstående är deltagare eller cirkelledare.

Alla uppgifter som ligger till grund för statsbidrag och redovisas i STUV-systemet ska framgå av närvarolistan med undantag för personnummer som rapporteras i annan ordning.

I enlighet med bokföringslagen ska dessa underlag arkiveras i sju år.

Rubriksättning på arrangemangen

Arrangemangens namn ska spegla studiernas eller kulturaktivitetens innehåll, även inom studieservice.

Undvik arrangemangsnamn som kan röja vad som i lagen beskrivs som känsliga uppgifter ur ett integritetsperspektiv, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i en fackförening, hälsa eller sexualliv.

Rapportering och redovisning av tillgänglighetsbidrag

Fast bidrag

Ett fast bidrag om en miljon kronor ges årligen till varje studieförbund för att göra verksamheten mer tillgänglig för deltagare med funktionsnedsättning och i behov av särskilt stöd. Det fasta bidraget avser kostnader som inte är direkt kopplade till enskilt arrangemang, till exempel ledar-, material- och metodutveckling.

Rörligt bidrag

Den rörliga delen fördelas på verksamhet med deltagare med funktionsnedsättning, som har fått förstärkta pedagogiska insatser för enskild individ. Detta gäller i studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram.

Det rörliga bidraget avser enbart pedagogiskt stöd, till exempel anpassat studiematerial, teknisk pedagogisk utrustning eller andra pedagogiska resurser, för att möjliggöra för enskild deltagare med funktionsnedsättning att delta.

I studieförbundens gemensamma överenskommelser, bilaga 2, hittar du detaljerad information om godkända pedagogiska merkostnader. Motsvarande finns även i Gustav och ska markeras i samband med att ett arrangemang rapporteras för tillgänglighetsbidrag.

Vid uppföljning ska studieförbundet kunna redovisa vilka pedagogiska merkostnader det enskilda arrangemanget medfört.

Redovisning av rörliga bidragets kostnader

För att kunna följa upp kostnader gör du ett val på arrnivå i Gustav. Vid angivelse av antalet funktionsnedsatta på arrangemanget öppnas olika valmöjligheter för merkostnader upp och du gör då ett val av de merkostnader som varit. Dessa val görs antingen i fliken Arrinformation, ”Ändra STUV-uppgifter” eller i samband med Slutrapportering. I kostnadsunderlag såsom fakturor eller liknande anges vilket arrangemang de hör till för redovisning av tillgänglighetsbidrag.

Deltagare med funktionsnedsättning

Socialstyrelsens definitioner:

Funktionsnedsättning definieras som nedsättning av en psykisk, fysisk eller intellektuell

funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd, eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.

Funktionshinder definieras som den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Exempel på begränsningar kan vara svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, sociala relationer, fritids- och kulturaktiviteter, utbildning samt demokratiska processer. Det handlar framför allt om bristande tillgänglighet i och anpassning av omgivningen.

Deltagare med en tidigare kort formell utbildning kan inte anses ha en funktionsnedsättning trots svårigheter i inlärningsprocessen, kanske som en följd av bristande läs- och skrivvana. Inte heller deltagare som kan anses falla under begreppet utifrån sociala problem, kan enbart på den grunden betraktas ha funktionsnedsättningar.

Rapportering av deltagare

Deltagare ska så långt möjligt rapporteras med komplett personnummer. Samtycke till registrering behöver inte inhämtas med information om registrering vid deltagarens anmälan i enlighet med GDPR då verksamheten har allmänt intresse och krav på detta ställs från bidragsgivarna.

Det är en viktig uppgift för studieförbunden att nå en mångfald av människor. Därför har den andel av bidraget som fördelas utifrån unika deltagare blivit större.

Folkbildningsrådet följer dessutom upp nya cirkeldeltagare, korttidsutbildade eller utrikesfödda. Med utrikes född avses en person som är född i utlandet och folkbokförd i Sverige. Korttidsutbildad deltagare är den som inte har 3-årig gymnasieexamen samt är 20 år eller äldre under aktuellt år. Även könsfördelningen i verksamheten följs upp som en del av rådets myndighetsuppgift.

Rapportering av målgruppsverksamhet görs i Gustav då minst 50 % av deltagarna tillhör aktuell målgrupp.

Det är mot bakgrund av ovanstående angeläget att vi har förståelse för de olika undantag som erbjuds i Gustav vid uppläggning av deltagare.

Undantag vid uppläggning av deltagare i Gustav

Ett korrekt personnummer skrivs 20200101–1234.

Finns det ett personnummer ska inget undantag väljas. Saknas personnummer finns följande undantag:

- Samordningsnr (godkänt undantag)
- LMA/TUT (godkänt undantag)
- EES (godkänt undantag)

Beskrivning av undantagsval och hur de beräknas

Godkända undantag

Godkända undantag när personnummer saknas är följande:

- Samordningsnummer
- LMA
- TUT (tillfälligt uppehållstillstånd)
- EES (medborgare utan svenskt personnummer från EU och EFTA-länderna[3])

Dessa godkända undantag ingår i vår rapportering av unika deltagare med samma andel som vi har unika deltagare i förhållande till vårt totala antal rapporterade deltagare.

Ungefär hälften av det totala antalet deltagare är unika på Folkuniversitetet. Det innebär att cirka hälften av de som ingår i någon av dessa godkända undantag räknas som unika deltagare.

3. EU-länderna är Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike. EFTA-länderna är Island, Norge, Liechtenstein och Schweiz.

Ej godkända undantag ger endast 1 procent
Folkbildningsrådet godkänner endast en andel om 1 procent deltagare med ofullständigt personnummer av våra totalt rapporterade unika deltagare. Folkuniversitetet har en stor andel som rapporteras under dessa val.
Det är angeläget att försöka få fram ett fullständigt personnummer.

Skyddad identitet
Det finns tre typer av skyddade personuppgifter, eller skyddad identitet som det också kallas:

-sekretessmarkering
-skyddad folkbokföring
-fingerade personuppgifter

Sekretessmarkering
En sekretessmarkering är den lägre graden av skyddade personuppgifter. En sekretessmarkering är en administrativ åtgärd som gör det svårare för andra att ta del av dina personuppgifter i folkbokföringsregistret. Sekretessmarkeringen omfattar alla dina personuppgifter.

En sekretessmarkering fungerar som en varningssignal för Skatteverket och andra myndigheter om att en prövning ska göras innan uppgifterna om dig lämnas ut. Det är alltså ingen absolut sekretess. En sekretessmarkering är en administrativ åtgärd som motsvarar hemligstämpeln på ett dokument.

Skriv inte in personnummer på personer med sekretessmarkering. Det är viktigt att komma ihåg att alla personuppgifter ska hanteras med största försiktighet. Ingen utomstående ska ta del av de uppgifter vi hanterar om personer i våra register.

Skyddad folkbokföring
Skyddad folkbokföring ger ett starkare skydd än sekretessmarkering. De gamla adressuppgifterna tas bort och den nya adressen registreras inte i folkbokföringen. En adress till Skatteverket registreras dit du får din post.

Adressen som anges i Gustav är till Skatteverket.

Fingerade personuppgifter
Om någon har fingerade uppgifter kan vi registrera dessa i vårt system. Det är helt nya uppgifter.

Samordningsnummer
En enhetlig identitetsbeteckning för fysiska personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Skattekontoret kan tilldela samordningsnummer på begäran av en myndighet.

Motsvarande identitetsbeteckning för den som är eller har varit folkbokförd kallas personnummer (Skatteverket SKV 707 utgåva 2). Samordningsnumret är till skillnad från numret på LMA-kortet baserat på födelsedatum och rapporteras för statistikuppföljning.

Samordningsnummer består liksom personnumret av tio siffror. De inledande sex siffrorna utgår från personens födelsetid med den skillnaden att man lägger till 60 till födelsedagen. För en person som är född 64 08 23 så blir de sex första siffrorna i samordningsnumret alltså 64 08 83.

LMA/TUT
LMA-kort, en tillfällig handling med foto, visar att innehavaren är asylsökande i Sverige, utfärdas av Migrationsverket.
Flyktingar i väntan på beslut om asyl får LMA-kort.
Personer med LMA-kort kan liksom de med tillfälligt uppehållstillstånd, TUT, fullt ut deltaga i vår ordinarie folkbildningsverksamhet.

3. Villkor för de olika verksamhetsformerna

Studiecirkel, villkor

Studiecirkeln är en mindre grupp som planmässigt bedriver studier. Deltagaren söker kunskap tillsammans med andra och utvecklar färdigheter utifrån sina behov och intressen. Deltagarna ska ges möjlighet till inflytande. De ska även ges tid för reflektion och eftertanke mellan sammankomsterna. Detta förutsätter att det finns tid mellan kurstillfällena även om det inte regleras formellt.

När det gäller beslut om timtal för enskild studiecirkel ska vi utgå ifrån studiernas karaktär, deltagarnas behov och förutsättningar, vad som är lämpligt och vad som är ekonomiskt försvarbart.

Studiecirkeln ska ha

- en dokumenterad plan för studiecirkelns genomförande och för det studiematerial som används
- en gruppstorlek om minst 3 och maximalt 20 bidragsberättigade deltagare inklusive cirkelledaren
- en omfattning per vecka som högst innefattar tre sammankomster om vardera fyra studietimmar. En studietimme är 45 minuter
- minst tre sammankomster och minst nio studietimmar. Endast sammankomst med minst tre godkända deltagare, inklusive ledaren, kan rapporteras som underlag för statsbidrag
- start- och slutdatum (första och sista sammankomsten) korrekt angivna i Gustav.

Deltagarna ska

- fylla minst 13 år under verksamhetsåret
- ha varit närvarande minst nio studietimmar och minst tre sammankomster, varav minst en (1) gång vid de tre första sammankomsterna för att kunna rapporteras som underlag för statsbidrag. Enstaka undantag kan göras för vikarierande ledare
- delta maximalt 480 studietimmar per år i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet.

Cirkelledaren ska

- ha genomfört grundläggande cirkelledarutbildning (kodas i Gustav)
- vara godkänd av lokal studieförbundsavdelning (dvs. av rektor eller den rektorn har utsett)
- för öppen kursverksamhet dessutom ha den ämneskompetens som krävs.

Studiecirkel på distans, villkor

Att statsbidragsberättigade studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram kan genomföras på distans ska tolkas så att deltagarna inte behöver vara fysiskt samlade men att de måste delta samtidigt för att statsbidragsvillkoren ska vara uppfyllda.

En studiecirkel kan bedrivas med enbart fysiska möten, en kombination av fysiska möten och distans eller i sin helhet på distans. Är distansinslagen av betydelse för studierna som helhet, rapporteras studiecirkeln som distanscirkel, även om mindre än 50 procent av tiden genomförts på distans. Distansverksamhet rapporteras i den lokalavdelning som är anordnare.

Studiecirklar på distans kräver att det finns kommunikation och interaktivitet både mellan ledare och deltagare och mellan deltagare. Precis som i det fysiska mötet måste studiecirkeln anordnas så att helhet och sammanhang kan skapas och att kunskaper prövas och bearbetas i ett öppet och fortlöpande samtal.

För studiecirklar som genomförs på distans gäller alltså i princip samma villkor som för studiecirkel i övrigt.

Annan folkbildningsverksamhet, villkor

Annan folkbildningsverksamhet kan genomföras mer fritt och flexibelt vilket ger oss möjlighet att pröva nya former och att utveckla nyskapande folkbildningsverksamhet.

Sammankomsterna i annan folkbildningsverksamhet kan vara längre och genomföras tätare än i studiecirklar.

Antalet sammankomster kan vara en eller flera. Exempel på sådana verksamheter är pröva-på-dagar och helgkurser. Deltagarna kan vara fler än vad som rekommenderas för studiecirkeln.

Annan folkbildningsverksamhet ska

- ha en dokumenterad plan för verksamhetens genomförande (se avsnittet på sidan 16)
- ha en omfattning om minst en studietimme, dvs. 45 minuter
- ha en gruppstorlek om minst tre deltagare inklusive ledaren
- start- och slutdatum (första och sista sammankomsten) korrekt angivna.

Deltagare i annan folkbildningsverksamhet ska

- fylla minst sex år under året
- ha närvarat minst en (1) sammankomst
- delta max 480 studietimmar per år i annan folkbildningsverksamhet och studiecirkel.

Cirkelledare i annan folkbildningsverksamhet

Regelverket för ledare i annan folkbildningsverksamhet är detsamma som för studiecirkel, se sidan 16 och under rubriken Grundläggande cirkelledarutbildning på sidan 10.

Annan folkbildningsverksamhet på distans

Är de grundläggande villkoren uppfyllda kan även annan folkbildningsverksamhet genomföras på distans, läs mer under rubriken Studiecirkel på distans, villkor på sidan xx.

Kulturprogram, villkor

Kulturprogrammen ska ge kulturupplevelser genom föreläsning, sång/musik, dramatisk framställning, film/foto/bild, dans, utställning, litteratur, konst/konsthantverk eller tvärkulturell verksamhet.

I överensstämmelse med vår profil ska vi genom föreläsningar och andra slag av arrangemang främja intresset för och kunskaperna om forskningens resultat med ett vetenskapligt förhållningssätt.
Internationella förhållanden ska uppmärksammas och då särskilt globaliseringens konsekvenser ur ett hållbarhetsperspektiv.

Kulturprogram ska

- framföras inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver studieförbundets medverkande och studieförbundets ledare
- ha en sådan utformning att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke
- utannonseras i förväg
- pågå minst 30 minuter
- korrekt dag och tid ska anges i Gustav
- ha, i så stor utsträckning som möjligt, en angiven artist inlagd på arrangemanget i Gustav om detta inte tydligt framgår av samverkanspart

Rapporteringsansvarig ska

- vara godkänd* av lokal studieförbundsavdelning
- rapportera kulturprogrammet i e-tjänsten om inte särskilda skäl föreligger. Denne läggs upp som person i Gustav och kopplas till kulturprogrammet.
- vara utsedd av lokal studieförbundsavdelning samt närvara vid och ansvara för programmets genomförande samt dess rapportering.
- Om ansvariga för mer än enstaka kulturprogram ha genomgått Folkuniversitetets cirkelledarutbildning

* Föreläsare eller motsvarande som anlitas för några få kulturprogram vid enstaka tillfällen behöver inte genomföra den obligatoriska grundläggande cirkelledarutbildningen. Där sker godkännandet på annat sätt som regionerna har att besluta om.

Deltagaren ska

- fylla minst 13 år under verksamhetsåret.

Avgränsningar

- Kulturprogram genomförs vid ett givet tillfälle och med alla deltagare närvarande
- För att rapporteras som olika kulturprogram under samma dag ska de vara tydligt avgränsade i tid och rum. De ska också vara planerade och annonserade som olika arrangemang och de kan inte i efterhand delas upp
- Kulturprogram kan inte arrangeras i privata hem.
- Studiebesök är inte att betrakta som kulturprogram
- Kulturprogram kan genomföras på distans under förutsättning att ovanstående villkor är uppfyllda, läs mer under rubriken Studiecirkel på distans, villkor på sidan 16.
- Maximalt 60 kulturprogram får rapporteras med samma samverkanspart per kommun och med samma huvudsakliga innehåll under ett verksamhetsår.

STIM-rapportering i samband med kulturprogram

Vid kulturprogramverksamhet med musikinslag kan det vara aktuellt att rapportera verksamheten också till STIM (som bevakar upphovsmännens intressen). Läs mer i bilagan om STIM..

Planmässiga studier

Inom Folkuniversitetet lägger vi stor vikt vid att systematiskt säkerställa att det bedrivs planmässiga studier inom såväl studiecirklar som annan folkbildningsverksamhet. Varje studiecirkel ska bedriva planmässiga studier. Arbetssätten skiljer sig något åt mellan den programförda verksamheten och studieservice och beskrivs därför i två olika rubriker nedan.

Inom Studieservice

METODPLANEN (bilaga 7) utgör tillsammans med arbets- och utvärderingsplanen (bilaga 8) grunden för planering. En anmälan om studiecirkel från vår hemsida innebär att en cirkelledare fyller i anmälningsformuläret och tillsammans med gruppen besvarar de tre första frågorna i arbets- och utvärderingsplan.

ARBETSPLAN ska finnas för varje cirkel inom studieserviceområdet. Arbetsplanens fält ska fyllas i av gruppen men vår roll är också att vid behov ge stöd. Arbetsplanen ska bedömas så att den är tillräcklig för den aktuella cirkeln. Arbetsplanen ska vara så utförlig att det går att utläsa ett lärande och en utveckling. Omfattningen av innehållet ska vara relevant i förhållande till den tid gruppen avsatt för studiecirkeln. I Gustav väljs Metodplan Studiecirkel samt den SUN-kod som passar till ämnet.

Om en grupp fortsätter med samma cirkel en längre tid är det extra viktigt att visa på utveckling i lärandet. Detta kan hanteras genom att gruppen anmäler nya studiecirklar i passande intervaller (förslagsvis terminsvis) och därmed får besvara planerings- och uppföljningsfrågorna på nytt. Uppmana gärna grupperna att höra av sig till sin kontaktperson på Folkuniversitetet om de behöver hjälp med utvecklingen och planeringen av studiecirklarna. En cirkel med arbetsplan som är likadan som förra cirkeln ska inte godkännas för start.

Inom Öppet kursutbud

KURSPLAN ska finnas för varje cirkel. Den beskriver de pedagogiska målen för cirkeln, omfattning, litteratur m.m.
Arbetsplan kan användas även när en kursplan är utgångspunkt. Om samma deltagare startar flera cirklar efter varandra måste nya kursplaner upprättas efterhand. Kursplaner godkänns av rektor eller av rektor utsedd person.

LOGGBOK är noteringar över arbetet i cirkeln. Den är främst ett dokument för gruppen men kan också fungera som ett instrument vid överlämning i samband med ett vikariat och även för uppföljning och utveckling av arbetet. Här noteras att cirkeln haft en genomgång av kursplanen och gemensamt planerat arbetet. Därefter loggas sammankomster och lite kort om innehållet per tillfälle.

Loggbok bör upprättas i alla cirklar. Noteringar görs enkelt i E-tjänsten.

För grupper som studerat länge är det viktigt med pedagogisk förnyelse. Folkuniversitetet har då ansvar för att nya kursplaner upprättas. Inom regionerna bör en modell finnas för hur detta sker och vem som ansvarar för det.

Studiematerial

Folkbildningsrådets villkor för statsbidrag säger att det ska finnas en dokumentation av cirkelns planering och det studiematerial som används.

I studiematerialet ingår alltid en kursplan alternativt en metodplan tillsammans med en arbetsplan. Denna går gruppen igenom vid studiecirkelns start. På Folkuniversitet ska deltagaren senast vid andra till tredje sammankomsten ha tillgång till det övriga studiematerial som behövs för cirkeln.

En av studiecirkelns främsta utgångspunkter är kursplanen eller metodplanen som cirkelledaren behöver gå igenom med gruppen vid studiecirkelns start. Utöver det ska anges vilka andra källor som använts för lärandet i cirkeln, t.ex. tryckt/digital bok eller artikel, videoklipp eller webbsida, handbok etc. Det går också bra att använda material som gruppen har skapat själva, t.ex. musikstycken, projektplaner eller annat material som utgår ifrån ledarens och deltagarnas kunskaper och erfarenheter.

Det ligger i ansvaret som lokal anordnare av verksamheten att kunna visa vilket material som använts i cirkeln. Studiematerial anges i DN (digital närvarorapportering) eller, i undantagsfall, på papperslistan. Angivet studiematerial ska vara spårbart. Titel, författare eller länk till materialet ska anges, alternativt beskriv det material som gruppen skapat själva.

Papper, penna, dator, internet eller liknande räknas inte som studiematerial.

Kopiering av studiematerial

Regler om kopiering av material för studiecirkelns arbete finns i ett avtal mellan Studieförbunden i samverkan och Bonus Presskopia. Det är i princip cirkelledaren som har rätt att kopiera material för cirkelns behov. Därför är det viktigt att cirkelledarna får information om reglerna. Kopieringsavtalet återfinns i bilaga 9 och anslås med fördel vid kopieringsmaskin.

Formellt kompetensbevis

Formellt kompetensbevis ges i andra sammanhang än folkbildningens. För den som har deltagit i en studiecirkel och vill ha ett formellt kompetensbevis på sina kunskaper kan detta exempelvis ske inom det offentliga skolväsendet genom en kunskapsprövning som ger betyg.

4. Särskilda krav för Studieservice

Den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten har tre verksamhetsformer, Studiecirklar, Annan folkbildningsverksamhet och Kulturprogram. Studiecirkeln är den vanligaste verksamhetsformen, men både annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram är frekventa inslag. Alla tre former används inom våra inriktningar mot Öppet kursutbud och Studieservice.

Det öppna kursutbudet som vänder sig till en bred allmänhet är ett viktigt inslag i Folkuniversitetets profil. Som namnet anger är det ett utbud som vänder sig till allmänheten och står öppet för alla som är intresserade.

Studieservice är det samarbete vi har med grupper av individer, föreningar och till exempel kulturinstitutioner. Vi ger stöd till dem som har ett gemensamt intresse och som vill skaffa sig, eller förbättra sina kunskaper inom ett område eller ämne.

Samarbetspartner inom studieservice

Exempel på samarbetspartner inom Folkuniversitetet är studenter, musiker, etniska föreningar, musik- och teatergrupper, Röda Korset och Waldorfföreningar för att nämna några.

Till studieservice hänför vi också samarbetet som sker med Hem och Samhälle (HS) och Sveriges Förenade Studentkårer (SFS).

Med SFS regleras samarbetet genom rikstäckande avtal, med möjlighet till regionala och lokala tilläggsavtal.

Nationella och regionala/lokala samarbetsavtal finns också med Pensionärsuniversitetet (PU) och Senioruniversitetet (SU).

Dokumentera samarbeten med en överenskommelse eller ett avtal

Genom att skriva Överenskommelser eller Samarbetsavtal med samarbetspartner inom studieservice som redovisar de åtagande som respektive part har i verksamheten får vi god kännedom om varandra, vi lever upp till vårt ansvar och vi får möjlighet att utveckla verksamheten.

480 timmar / 50 kulturprogram kräver Överenskommelse

För samarbete med föreningar/organisationer/fria grupper som omfattar mer än 480 studietimmar / 50 kulturprogram ska det finnas en skriftlig överenskommelse som dokumenterar syftet och reglerar hur många studietimmar som får genomföras.

Använd mallar för överenskommelser, bilaga 3 och 4.

2 500 timmar / 300 kulturprogram kräver Avtal

För verksamhet som omfattar mer än 2 500 studietimmar eller 300 kulturprogram, ska avtal träffas med samarbetsparten.

Använd mallar för avtal, bilaga 5 och 6.

Anvisning för ersättningar inom Studieservice

Statsbidraget får endast användas till kostnader som är direkt förbundna med folkbildningsverksamheten. En självklar följd av det är att eventuella kostnadsersättningar till samverkansparten också måste vara direkt förknippade med folkbildningsverksamheten. Det är naturligt att göra överenskommelser med samarbetspartners om verksamhet och kostnadsersättning. Vi får dock inte schablonmässigt förmedla ekonomiskt stöd till en samverkande organisation baserat på omfattningen av verksamheten. Genom att följa anvisningar i mallar för Överenskommelser och Avtal säkerställs att detta inte sker.

Eventuell ersättning till samverkande organisation ska stå i relation till verksamhetens omfattning. Om ev. fakturor inte är utställda på Folkuniversitetet kan vi ersätta samverkande organisation för utlägg med tydlig koppling till folkbildningsverksamheten. Regionens ekonomiavdelning utfärdar instruktioner om krav på underlag och hantering. Utbetalningar ska i första hand ske till bank- eller postgiro och endast i undantagsfall på annat sätt.

Kostnadsslag vi kan ersätta för

Folkuniversitetet kan stå för kostnader som är direkt förbundna med gruppernas/föreningarnas studiearbete och som är redovisade och verifierade.
Vi har gemensamt fastställt de kostnadsslag som grupper kan få ersättning för:

- studiematerial
- förbrukningsmaterial som noter, referenslitteratur, mikrofilm för släktforskning
- hyreskostnader, kostnader för speciellt förhyrda lokaler (t.ex. inspelningsstudio) dock inte egen lägenhet. Ersättning för hyreskostnader baseras endast på den aktuella folkbildningsverksamheten
- reklam, marknadsföring i samband med kulturprogram
- ledararvode (stäm i förekommande fall av med HR-enhet).

Inom ramen för kostnadsslagen ovan bestämmer varje stiftelse själv omfattningen på de ekonomiska ersättningar som kan utgå till studieservicegrupper. Verifikat som styrker utbetalningar ska finnas i respektive stiftelses redovisning.

Gruppen ska informeras om det stöd vi kan medverka till, vilka kostnadsslag som ersätts, omfattningen av ekonomisk ersättning samt kravet på verifikat. Utgå i dialog med gruppen från vilka behov som gruppen har och vad vi kan bidra med innan start. Fokusera mer på vilka andra värden som kan vara aktuella istället för ekonomisk ersättning.

Andra värden istället för ekonomisk ersättning

Ett alternativ till ekonomisk ersättning är nedanstående förslag på andra värden som en samverkanspartner kan erhålla. Det är upp till varje stiftelse att bestämma vilka som kan vara aktuella. Nedanstående är endast att betrakta som några förslag.

- instrument, videokameror och liknande som är inköpta av Folkuniversitetet kan lånas ut till gruppen
- utbildning i styrelse- och föreningsarbete (kassör, ordförande, sekreterare)
- utbildning i demokratiska mötesmetoder
- pedagogisk rådgivning
- tillgång till lokaler och utrustning
- hantera anmälningar till cirklar och föreläsningar
- tillgång till kontorsplats för administrativt arbete
- marknadsföring via vår webb, sociala medier och nyhetsbrev
- stöd med att administrera utbetalning av arvode till föreläsare/cirkelledare
- bollplank för idéer och verksamhetsutveckling
- tillgång till våra nätverk
- stöd med att hitta stipendier och att göra bidragsansökningar.

5. Uppföljning och kontroll

Systematiskt kvalitetsarbete

Utöver Folkbildningsrådets uppföljning av den statistik som genereras ur vårt administrativa verktyg ställer Fbr krav på att studieförbunden själva har fungerande system för uppföljning, utvärdering och kontroll av den statsbidragsberättigade verksamheten.

Förbundskansliet planerar och genomför efterkontroll via nationella Etikgruppen, en kontroll som tidigare benämnts korsvis granskning.

Förbundskansliet samordnar arbetet med de återkopplingar till Folkbildningsrådet som krävs.

Efterkontroll

Syftet med utformningen av efterkontrollen är att kunna följa hur vi systematiskt hanterar eventuella fel och avvikelser i vår verksamhet från uppkomst till åtgärd och förebyggande av framtida upprepningar.

Efterkontrollen utförs utöver regionernas och kansliets internkontroll, och återrapporteras till Folkbildningsrådet.

Efterkontroll följs upp av vår förbundsstyrelse och omfattar minst fem procent av den verksamhet som rapporteras som underlag för statsbidrag.

Minimikravet gäller respektive arrangemangstyp för vilka vi erhållit bidrag från Folkbildningsrådet och samtliga verksamhetsformer ska granskas.

Efterkontroll av verksamhet som lokal anordnare (Folkuniversitetets regioner, lokala enheter) rapporterat som underlag för statsbidrag ska genomföras av studieförbundets nationella nivå.

Efterkontrollen ska göras utifrån riskvariabler, risknivåer, rimlighetsanalys och liknande urvalsgrunder enligt Folkbildningsrådets anvisningar.

Folkbildningsrådet, vars kontakter sker gentemot förbundsledningen, har rätt att återkräva statsbidrag som inte använts enligt de intentioner som staten och FBR gett uttryck för.

Internkontroll av innevarande år

Inom Folkuniversitetet ansvarar stiftelseledningen för att verksamheten följs upp i förhållande till målbeskrivningar och verksamhetsplaner.

Kontroll att den folkbildningsverksamhet som rapporteras för statsbidrag följer gällande villkor, överenskommelser och riktlinjer sker i enlighet med rutinen Internkontroll innevarande år som gäller from verksamhetsår 2023.

I Folkuniversitetets stiftelser ska uppföljning av rutinen för internkontroll, innevarande år göras på ett sådant sätt att stiftelseledningen kan gå i god för den verksamhet som rapporteras.

Rapporteringsrutinerna ska kontrolleras och följas upp i den nationella kontrollen.

Rimlighetskontroll

Rimlighetskontroller genomförs kontinuerligt på hela verksamheten med en redovisning av verksamhet som på kommunnivå jämför verksamhetsförändringar mellan två år.

Denna redovisning distribueras som stöd till Folkuniversitetets nationella folkbildnings- och etikgrupper. Rimlighetskontrollen innebär att ansvariga måste ange orsaken till större volymökningar i verksamheten. Rimlighetskontrollen bygger på studietimmar respektive antal deltagare, unika deltagare (när så är möjligt) och arrangemang.

Ökat fokus på kvalitetsledning

Kvalitetsfrågor i folkbildningsverksamheten fortsätter att vara i fokus. Studieförbunden ska regelbundet, efter anmodan från Folkbildningsrådet beskriva utvecklingen av sitt systematiska kvalitetsarbete. Beskrivningen ska visa hur kvalitetsarbetet utvecklats vad gäller administration, verksamhetsformer och innehåll.

I studieförbundens årsredovisningar ska studieförbunden beskriva strategi och arbetssätt för genomförande och uppföljning av kvalitetsarbetet både centralt och lokalt samt motsvarande arbete med risk- och väsentlighetsanalyser.

I Folkuniversitetet ligger ansvaret för det löpande kvalitetsarbetet på respektive stiftelseledning.

Samordning, erfarenhetsutbyte och vidareutveckling av gemensamma system och arbetssätt behandlas bland annat i Etikgruppen men också i Folkbildningsgruppen och de operativa grupperna inom folkbildningsområdet.

Förbundskansliet svarar för att rapporter över internkontroll och kvalitetsarbete lämnas till Folkbildningsrådet.

Inte sällan granskas folkbildningsverksamheten också av andra intressenter, i första hand kommunerna. Förbundsledningen ska alltid informeras av respektive stiftelse när sådan granskning är aktuell.

Grundläggande för kvaliteten i verksamheten är att samtliga medarbetare inom Folkuniversitetet är väl förtrogna med och känner ansvar för att verksamhet genomförs enligt gällande anvisningar och Folkuniversitetets kvalitetsnormer.

6. Nyheter i Atomen 2023

Folkbildningsrådets villkor
De största förändringarna i Fbr:s villkor gäller det systematiska efterkontrollsarbetet där Fbr bestämmer urvalet av verksamheten som ska granskas. Efterkontrollen kommer dessutom att genomföras med löpande avstämningar mellan studieförbunden. Verksamhetsvillkoren är i princip oförändrade.

Studieförbundsgemensamma överenskommelser

Begränsning av kulturprogram

Studieförbunden har kommit överens om att begränsa antalet kulturprogram med likartat innehåll som får lov att rapporteras.

Vid anordnande av kulturprogram måste alltid, förutom kvalitet och innehåll, göras en rimlighetsbedömning av verksamhetens omfattning. Exempel på detta kan vara att utifrån storlek på samverkansparten, antal medlemmar samt samverkanspartens samlade folkbildningsverksamhet avgöra vad som kan vara rimlig volym av kulturprogram. För att upprätthålla förtroendet för statsbidraget hos allmänheten och undvika att värdet på kulturprogrammen urholkas behöver vi bedöma hur många kulturprogram med samma innehåll som är rimligt för en avdelning att genomföra. Överenskommelsen innebär en begränsning av antal kulturprogram med likartat innehåll, som kan rapporteras som underlag för statsbidrag.

Studieförbundet får maximalt rapportera 60 kulturprogram, med samma samverkanspart och kommun och med samma huvudsakliga innehåll under ett verksamhetsår, som underlag för statsbidrag.

Om samverkansparten är en kommun eller region, ska adressen styra begränsningen.

För digitala kulturprogram gäller begränsningen hela avdelningen/regionen med samma samverkanspart och samma huvudsakliga innehåll under samma verksamhetsår. Exempel kan vara återkommande visningar av utställningar, musikuppträdanden och föreläsningar med samma innehåll eller tema.

Datum för STUV-körningar 2023
Rapportering av föregående årets verksamhet stänger helt 12 januari påföljande kalenderår. Läs mer under Rapportering för statsbidrag och statistik.

7. Förteckning över bilagor

Bil. 1) Folkbildningsrådets Villkor 2023

Bil. 2) Studieförbundens gemensamma överenskommelse 2023
Bil. 3) Mall för Överenskommelser
Bil. 4) Instruktion för Överenskommelse
Bil. 5) Mall för Samarbetsavtal
Bil. 6) Instruktion för Samarbetsavtal
Bil. 7) Metodplan för studieservice
Bil. 8) Arbets- och utvärderingsplan för Studieservice
Bil. 9) Avtal med Bonus, STIM och Sami
Bil. 10) Folkbildningsstrategin
Bil. 11) Variabelförteckningar

Kunskap
förändrar

Folkuniversitetet

Foto: Getty Images